

A gazdasági válság és az azt követő időszak számviteli és könyvvizsgálati kihívásai

XVIII. Országos Könyvvizsgálói Konferencia
Balatonalmádi, 2010. szeptember 16.

Binder Szilvia, Deloitte Kft., igazgató
Kamarai tag könyvvizsgáló

Tartalom

- **A gazdasági válság – okok és következmények**
- **Szakmai kihívások a válság kapcsán**
- **A kihívásokra adott számviteli és könyvvizsgálati válaszok**

Globális gazdasági válság – Történeti Kitekintés

Okok

Mohóság
Növekedési elvárások

- Amerikai másodlagos (subprime) jelzáloghitel válság
- Túl sok „könnyű” hitel, rossz hitelezési gyakorlat
- Értékpapírosítás, nem szabályozott pénzügyi termékek, átláthatatlan piaci struktúra
- Ingatlanpiaci válság - Bizalmi válság – Tőkepiaci válság

Globális gazdasági válság

Következmények – Valamennyi iparág érintett

- Alacsony jövedelmezőség
- Hitelfelvételi nehézségek
- Beruházások elhalasztása
- Tevékenységek megszüntetése, gyárbezárások
- Elbocsátások, csökkentett munkaidőben történő foglalkoztatás
- Csődök

2008 - 2009 - 2010 - ???

„W” alakú recesszió?

Gazdasági válság

Számvitel és Könyvvizsgálat – Felelősség?

- Meghatározó számviteli rendszerek (IFRS, US GAAP) bonyolultsága
- Valós értékelés kiterjesztése – komplex értékelési modellek, megértési nehézségek
- Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok (ISA) - Egyértelműség, Nyelvezet

Szakmai kihívások

Ügyfél / Megbízás kockázat becslése

Magasabb kockázat:

- Gazdasági válság által erőteljesen érintett iparágak (pénzintézetek, járműipar, ingatlan, ...)
- Vállalkozás folytatásának képessége kérdéses
- Megnövekedett csalási kockázat
- Finanszírozási nehézségek, hitel kovenánsok, támogatási feltételek nem teljesítése
- Bizonyos eszközök értékvesztésével kapcsolatos becslések bizonytalanságai
- Valós értéken történő értékelések
- Számviteli becslések változásai

Könyvvizsgálati bizonyítékok

„Elegendő és Megfelelő” bizonyíték

- Feltételezések és értékelési modellek
- Független vagy több forrás
- Szakértők bevonása
- További könyvvizsgálati eljárások a szokásosan alkalmazott könyvvizsgálati eljárások kiterjesztésére (pl. vevői egyenlegközlők, anyavállalati támogató levél nem elégséges)
- “Jövőbe látás”

Szakmai szkepticizmus az alátámasztó audit bizonyítékok értékelésekor

A válság könyvvizsgálatra gyakorolt hatása

A fő változás - **Bizonytalanság**

- Bonyolultabb könyvvizsgálat
- Szakmai megítélés fontossága
- Szakértők bevonása
- Konzultáció, konzultáció, konzultáció

Könyvvizsgálati piac / díjak alakulása

- Ami nem kötelező az „nem kell”
- Megbízás terjedelmének felülvizsgálata
Audit helyett: egyes számlaegyenlegek könyvvizsgálata vagy átvilágítás
- Audit díjak stagnálása / csökkenése

Számviteli és könyvvizsgálati válaszok

Számviteli válaszok

Nemzetközi Válaszok

Az IASB (Nemzetközi Számviteli Standardok Testület) a globális pénzügyi válságra adott válaszként:

- új iránymutatást adott ki a valós értéken történő értékeléssel kapcsolatban
- több ponton azonnal módosította az IAS 39-et
- felgyorsította a valós értéken történő értékeléssel és a konszolidációval kapcsolatos projekteket
- bővítette a pénzügyi instrumentumokkal kapcsolatos közzétételek körét

IFRS Válaszok

IAS 39 Csere Projekt - IFRS 9 (2013)

- Besorolás és értékelés
    - *Pénzügyi eszközök - IFRS 9 (2009)*
    - *Pénzügyi kötelezettségek*
  - Kivezetés
  - Értékvesztés
  - Fedezeti ügyletek elszámolása
- ✓ Megváltozik az eszközök besorolásának a gyakorlata => eszközök egy része valós értéken eredménnyel szemben fog értékelődni, másik része amortizált bekerülési értéken
- ✓ „Várható veszteség” modell alkalmazása az értékvesztésre a „felmerült veszteség” modell helyett => Az értékvesztés időbeli eloszlása megváltozik, a „jó években-jó hitelekre” is lesz értékvesztés, a teljes élelciklus alatti várható veszteség arányában

IFRS Válaszok

Konszolidáció (IAS 27 tervezett módosítása)

- Egységes szabályozás a „normál” leányvállalatokra és „strukturált társaságokra”
- Kontroll új (szigorúbb) definíciója
- Bővített közzétételi követelmények a konszolidált és nem konszolidált szervezetek esetében egyaránt

Fő cél, hogy minél több gazdálkozó, szervezet kerüljön konszolidálásra, illetve erősítse a közzétételi követelményeket azon vállalkozások esetében, amelyek továbbra sem lesznek bevonásra kötelezettek, de valamilyen felelősségvállalás áll fenn velük kapcsolatban.

Magyar számviteli válaszok

- Valós értéken történő értékeléssel kapcsolatos módosítás :
A kereskedési célú pénzügyi eszközöket nem lehet átsorolni más kategóriába, *kivéve ha a rendkívüli körülmények miatt azok tartásának szándéka megváltozott.*
- Devizás könyvvezetésre való áttérés feltételeinek könnyítése

Könyvvizsgálati válaszok

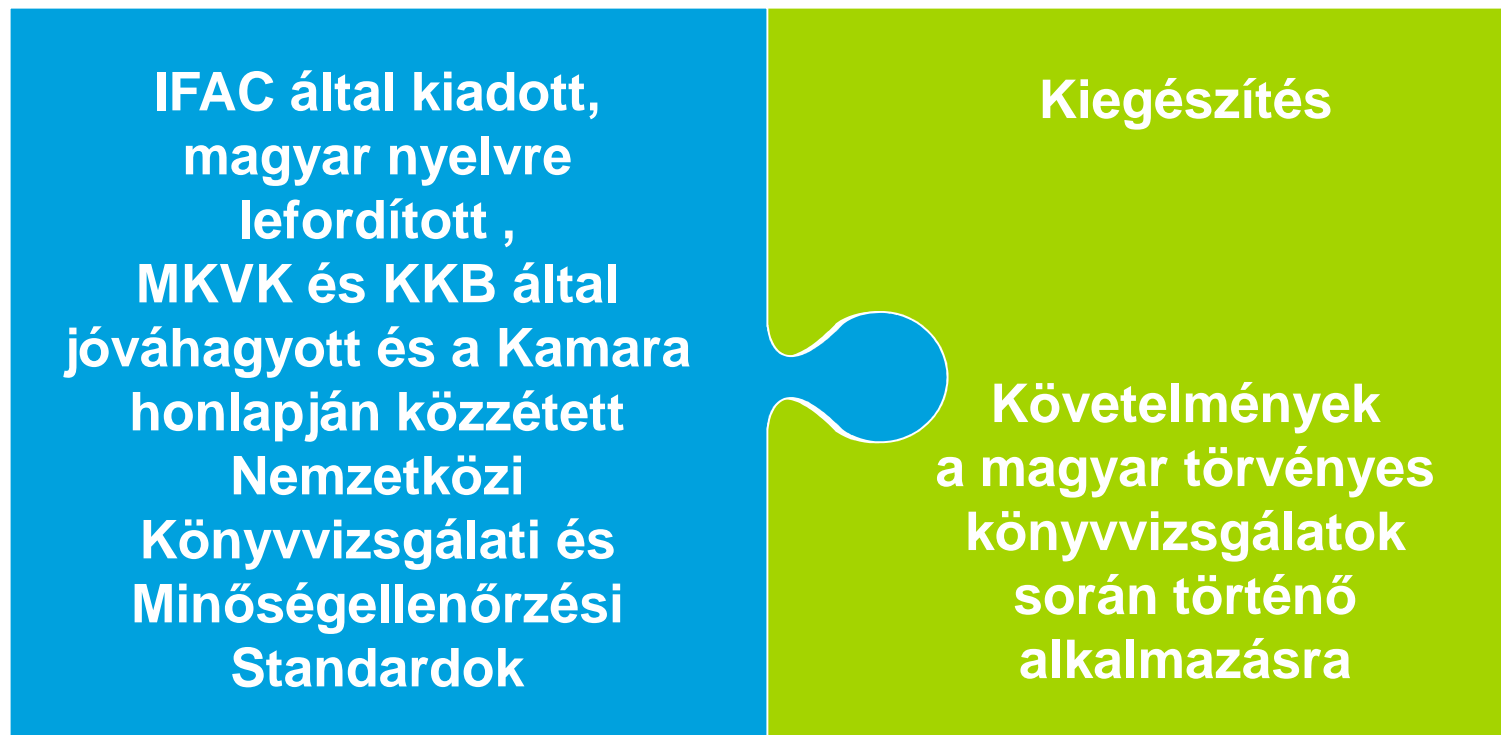
Audit válaszok – Nemzetközi szabályozás

„CLARITY” Projekt

Audit válaszok – Magyar szabályozás

Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok

2011. január 1.

Korábbi alkalmazás megengedett: 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakok

Audit válaszok – Gyakorlati alkalmazás

Hogyan hat a jelenlegi helyzet a könyvvizsgálati tevékenységre?

- Általánosan, nem volt / nincs változás a könyvvizsgálat módszertanában
- **DE:** Az ügyfeleink körülményei és azon kockázatok, amelyekkel szembesülnek, alapvetően megváltoztak

- Legyünk tudatában ezen kockázatoknak, adjunk megfelelő könyvvizsgálati válaszokat és folyamatosan vizsgáljuk felül a kockázatbecslésünket
- Biztosítsuk a könyvvizsgálati módszertan és a vonatkozó standardok megfelelő alkalmazását a könyvvizsgálati munka minden területén

Könyvvizsgálat tervezése

Audit Tervezés

Kritikus területek

Üzleti környezet megismerése

- Gazdálkodó stratégiája, üzleti kockázatok kezelése
- Belső ellenőrzési rendszer képes-e a tévedésből vagy csalásból eredő kockázatok kiküszöbölésére?
- Pénzügyi instrumentumok, azok kockázatainak ismerete
- Befektetési döntésekért felelősök tapasztalata
- Felkészültség az értékelésekre (komplex értékelési módszerek, szakértők bevonása)

Folyamatos kommunikáció a társaság vezetésével

Eszközökkel - Forrásokkal kapcsolatos megfontolások

Eszköz / Forrás	Kritikus területek
Immateriális javak	<p>Goodwill értékvesztés teszt Jövőbeni cash-flow-k bizonytalansága (Pl. érzékenységvizsgálat, feltételezéseknél figyelembe vették-e a megváltozott piaci helyzetet?)</p> <p>Alapítás-átszervezés, K+F, saját előállítású szoftver Indokolt-e a költségek aktiválása?</p>
Tárgyi eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • Termelési rend változása Értékcsökkenés elszámolásának módosítása (lassítás, teljes leállítás) • Terven felüli értékcsökkenés teszt • Értékhelyesbítés => Mennyire megbízható az értékbecslő személye?

Eszközökkel - Forrásokkal kapcsolatos megfontolások

Eszköz / Forrás	Kritikus területek
Befektetett pénzügyi eszközök, értékpapírok	Részesedések (Nem tőzsdei): az értékelésnél vegyük figyelembe, hogy az adott részesedést hogyan érintette a krízis. (Tőzsdei): tartósság és jelentőség kérdése, fordulónap utáni árfolyamok vizsgálata, cég megítélések változása Értékpapírok - Mi a piaci ár forrása? Vállalati kötvények, adott kölcsönök Van-e nemfizetésből eredő kockázat?
Készletek	Befejezetlen termelés, félkész- és késztermékek Önköltség esetleges változása Termék eladhatóság, piaci ár vizsgálata - értékvesztés Ingatlan projektcek Készültségi fokok megállapítása, helyszíni szemle Projekt megvalósíthatóságának értékelése (pl. bérleti szerződések megléte /hiánya, hitelfelvételi nehézségek, projekt befejezésének esélyei, refinanszírozás és projektmegvalósulás időbeni összhangja).

Eszközökkel - Forrásokkal kapcsolatos megfontolások

Eszköz / Forrás	Kritikus területek
Vevők	Vevőkoncentráció, vevő függőség Köribetartozás kockázatának vizsgálata Értékvesztés vizsgálata
Céltartalék	Jogcímek, kalkulációs elvek változtak-e? Jövőbeni leépítésekről való döntés Hátrányos szerződések hatása
Hitelek	Hitel mutatók (kovenánsok) fokozott vizsgálata Szerződés módosítások (átütemezés, kamat, stb...) Törlesztési terv és bevételek összhangja Évenként megújítandó szerződéseknél a bank megújította-e a szerződést? Kapcsolt hitelek esetén az anyavállalat képes-e finanszírozni a céget?

Eszközökkel - Forrásokkal kapcsolatos megfontolások

Eszköz / Forrás	Kritikus területek
Szállítók	<p>Szállítói korosítás vizsgálata, potenciális likviditási nehézségek Egy vagy kevés számú beszállító - pénzügyi krízis ezen szállítókra gyakorolt hatása</p>
Egyebek	<ul style="list-style-type: none"> • Támogatásból vett eszközök esetén a támogatási feltételek fennállnak-e? (árbevétel növekedés, dolgozói létszám, stb) • Határidős ügyletek értékelése • Kezességek, garanciák

A gazdasági válság hatása a kiegészítő mellékletben bemutatott információkra

Kiegészítő melléklet

Kritikus területek

**Gazdasági válság
miatti
kockázatok és
bizonytalanságok**

- Jövőbeli működéssel, bevétel szerzéssel kapcsolatos bizonytalanságok
- Számviteli becslések során tett feltételezések,
- Finanszírozási forrásokhoz való hozzájutás nehézségei
- Követelések behajtásának, kötelezettségek teljesítésének képessége
- Jelentős vevői és/vagy szállítói függőség
- Tőkeproblémák, azok tervezett rendezése

A válság hatása a könyvvizsgálói jelentésre

„Minősített” audit jelentések számának növekedése

Minősített vélemény

- Korlátozott
  - Ellenvélemény
  - Véleménynyilvánítás visszautasítása
- (jelenlegi 701, átfogalmazott ISA 705)

Figyelemfelhívó bekezdések

(jelenlegi 701, átfogalmazott ISA 706)

Lehetséges okok:

- Vállalkozás folytatásának képessége
- Tőkehelyzet
- Becslésekkel, eszköz értékelésekkel kapcsolatos bizonytalanság
- Nem megfelelő bemutatás a kiegészítő mellékletben

570. Standard – A vállalkozás folytatása

**Köszönöm a
megtisztelő figyelmet!**